

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

คำแถลงร่วมโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน
และมูลนิธิสานวัฒนธรรม เพื่อติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะประการสำคัญที่ประเทศไทย
ได้รับจากการพิจารณารายงานตามวาระฉบับที่สอง โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่ง
สหประชาชาติ ในการประชุมสมัยที่ 119

คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists – ICJ) ประกอบด้วยผู้พิพากษาและนักกฎหมายที่มีชื่อเสียงจากทุกภูมิภาคทั่วโลก ซึ่งทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผ่านหลักนิติธรรม โดยอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษด้านกฎหมายในการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการยุติธรรมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ICJ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1952 ได้รับสถานะเป็นที่ปรึกษาของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติเมื่อปี ค.ศ.1957 ICJ ดำเนินงานในห้าทวีป ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุซึ่งสิทธิทางพลเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างแท้จริง คุ้มครองหลักการแบ่งแยกอำนาจ ตลอดจนสร้างหลักประกันหลักความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการและผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (Thai Lawyers for Human Rights – TLHR) เกิดจากการพันธมิตรกันระหว่างทนายความสิทธิมนุษยชนและนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยรวมตัวกันภายหลังเกิดเหตุการณ์รัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลมาจากการใช้กฎหมายและการปกครองโดยฝ่ายทหาร TLHR ให้บริการสายด่วนตลอด 24 ชั่วโมง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาใช้เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สาธารณชน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านคดีความและกฎหมายแก่ประชาชนกลุ่มผู้เปราะบางที่ถูกกลั่นแกล้งสิทธิจากกฎหมาย การกลั่นแกล้งที่ไร้ที่ปรึกษากฎหมาย โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

มูลนิธิสานวัฒนธรรม (Cross Cultural Foundation – CrCF) มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครโดยดำเนินงานให้คำปรึกษาด้านกฎหมายพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านคดีความแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทั่วประเทศ ทั้งนี้ CrCF เริ่มปฏิบัติการกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 CrCF ยึดมั่นในหลักปรัชญาซึ่งนำพาให้องค์กรเป็นผู้นำด้านการปกป้องสิทธิมนุษยชนพร้อมทั้งสนับสนุนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม CrCF ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือกลุ่มคนชายขอบซึ่งรวมถึงชนพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ คนไร้รัฐ แรงงานย้ายถิ่น นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและเหยื่อของความขัดแย้งในไทย

เสนอไว้ ณ วันที่ 27 มีนาคม พศ..2561

ที่อยู่ P.O. Box, 91, Rue des Bains, 33, 1211 Geneva 8, Switzerland

โทรศัพท์: +41(0)22 979 3800 – โทรสาร: +40(1)22 979 3801 – เว็บไซต์: <http://www.icj.org>

อีเมลล์: info@icj.org

คำแถลงร่วมโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน และมูลนิธิ
ผสานวัฒนธรรม เพื่อติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะประการสำคัญที่ประเทศไทยได้รับการ
การพิจารณารายงานตามวาระฉบับที่สอง โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
ในการประชุมสมัยที่ 119

1. ในการประชุมสมัยที่ 119 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (“คณะกรรมการ”) มีข้อสังเกตโดยสรุป (“ข้อสังเกตโดยสรุป”) ต่อรายงานประเทศไทยตามวาระฉบับที่สอง เสนอตามความข้อ 40 ของกติกา
ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil
and Political Rights – ICCPR) โดยคณะกรรมการใช้อำนาจตามข้อบังคับ (rules of procedure)
กำหนดให้ประเทศไทยเสนอรายงานการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ (follow-up
report) ดังที่ระบุไว้ในย่อหน้า 8 22 และ 34 ของข้อสังเกตโดยสรุปภายในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.
2561¹ ในการนี้คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists – ICJ)
ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (Thai Lawyers for Human Rights – TLHR) และมูลนิธิผสาน
วัฒนธรรม (Cross Cultural Foundation – CrCF) ได้ตรวจสอบแล้วพบว่าในขณะที่จัดทำคำแถลง
ฉบับนี้ทางการไทยยังไม่ได้เสนอรายงานการปฏิบัติตามต่อคณะกรรมการ²
2. ICJ TLHR และ CrCF ยินดีน้อมรับโอกาสและขอเสนอคำแถลงร่วมฉบับนี้เพื่อติดตามการปฏิบัติตาม
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการดังที่ระบุไว้ในย่อหน้า 8 (รัฐธรรมนูญและกรอบกฎหมาย) และย่อ
หน้า 22 (การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม การบังคับบุคคลให้สูญหาย และการทรมาน)³

¹ โปรดดู, ย่อหน้า 46 ของข้อสังเกตโดยสรุปของคณะกรรมการ CCPR/C/THA/CO/2, 25 เมษายน 2559, ดูที่
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fTHA%2fCO%2f2&Lang=en

² ทางองค์การทราบว่ามีประเทศไทยเสนอรายงานฉบับติดตามผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ
รายงานดังกล่าวจะปรากฏทางออนไลน์ เข้าถึงได้ที่ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/FollowUp.aspx?Treaty=CCPR&Lang=en

³ คำแถลงร่วมโดย ICJ และ TLHR ซึ่งยื่นล่วงหน้าก่อนการพิจารณารายงานประเทศไทยตามวาระฉบับที่สอง ภายใต้
ข้อ 40 ของ ICCPR เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตาม ICCPR ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญและกรอบกฎหมายไทย และ
ยกประเด็นเกี่ยวกับสิทธิในชีวิตและการห้ามการทรมานหรือการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณภายใต้ ICCPR ประเด็นที่
เกี่ยวกับการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม การบังคับบุคคลให้สูญหาย และการทรมานในประเทศไทย สามารถ
เข้าถึงคำแถลงดังกล่าวได้ที่ http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/THA/INT_CCPR_CSS_THA_26602_E.pdf

รัฐธรรมนูญและกรอบกฎหมาย

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

3. พวกเรายังคงกังวลว่าประเทศไทยยังมิได้ทำการทบทวนมาตรการที่ปกป้องที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 44 47 และ 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 (“รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว”) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (“รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560”) คงรับรองไว้ รวมถึงมาตรการต่าง ๆ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ที่ไม่สอดคล้องกับ พันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ ICCPR ทั้งนี้แม้ว่าคณะกรรมการได้ออกข้อเสนอแนะให้แก่ประเทศไทยแล้วก็ตาม⁴
4. เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงลง พระปรมาภิไธยประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 โดยในมาตรา 265 ของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (“หัวหน้าคสช.”) และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (“คสช.”) ยังคงไว้ซึ่งอำนาจที่มาตรา 44 47 และ 48 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว⁵ บัญญัติไว้ ยิ่งกว่านั้นมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ยังคงยืนยันถึงความชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญของคำสั่ง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (“คำสั่งหัวหน้าคสช.”) รวมถึงบรรดาคำสั่ง ประกาศ และการ กระทำของคสช. ทั้งที่ถูกบังคับให้อยู่ในปัจจุบันและในอนาคต อีกทั้งยังบัญญัติต่อไปว่าการยกเลิก หรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยการออกเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น⁶
5. คำสั่งหัวหน้าคสช.บางฉบับที่ออกตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว มีผลปิดกั้น ไม่ให้ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเข้าถึงการเยียวยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่ามาตรา 25 ของ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 จะรับรองให้บุคคล “ซึ่งได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ” ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา⁷

⁴ ย่อหน้า 8 ของข้อเสนอแนะโดยสรุป

⁵ คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช 2560 ฉบับไม่เป็นทางการ จัดทำโดยฝ่ายแปลและให้ความเห็น กองกฎหมายต่างประเทศ คณะกรรมการกฤษฎีกา http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_en/download/article_25590410173022.pdf

⁶ ICJ และ TLHR, ‘คำแถลงร่วมโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลและศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนซึ่งยื่น ล่วงหน้าก่อนการพิจารณารายงานตามวาระฉบับที่สองของราชอาณาจักรไทยภายใต้มาตรา 40 ของกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง’, 6 กุมภาพันธ์ 2560, ย่อหน้า 3 ถึง 22, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2559/02/Thailand-ICCPR-Submission-ICJ-TLHR-Advocacy-Non-legal-submissions-2559-ENG.pdf>

⁷ ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติออกคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 17/2558 ตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเพื่อเร่งรัดกระบวนการจัดหาที่ดินสำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษโดยยกเลิกสถานะเดิมของที่ดินและโอนให้ที่ดินตกเป็นของรัฐ เมื่อปีพ.ศ. 2559 หัวหน้าคณะรักษาความสงบ

6. ตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้มีการออกคำสั่งหัวหน้าคสช. โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว เป็นจำนวนอย่างน้อย 185 ฉบับ ในจำนวนดังกล่าวมีคำสั่งหัวหน้าคสช. อย่างน้อย 45 ฉบับ ซึ่งออกภายหลังจากที่คณะกรรมการได้ทบทวนการดำเนินการตาม ICCPR ของประเทศไทยเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 (“การทบทวนโดยคณะกรรมการ”)⁸
7. คำสั่งหัวหน้าคสช. บางฉบับก่อให้เกิดข้อจำกัดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตาม ICCPR และยังคงมีผลใช้บังคับตั้งแต่เมื่อมีการทบทวนโดยคณะกรรมการจวบจนปัจจุบัน อาทิ คำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 3/2558 5/2558 และ 13/2558 ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทหารมีอำนาจอย่างกว้างขวางและปราศจากการตรวจสอบ ในการสอบสวน จับกุม และคุมขังผู้ต้องสงสัยไว้ในสถานที่ซึ่งมิได้รับการกำหนดให้เป็นสถานที่คุมขังอย่างเป็นทางการได้เป็นระยะเวลาได้ถึงเจ็ดวัน คำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 3/2558 (“คำสั่งฉบับที่ 3”) ยังได้กำหนดห้ามการมีวสุหรือชุมนุมทางการเมืองที่มีจำนวนตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป คำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 17/2558 อนุญาตให้สามารถจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันภายใต้กฎคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ
8. สำหรับการดำเนินคดีกับพลเรือนต่อศาลทหารนั้น แม้ว่าคำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ 55/2559⁹ จะยุติการดำเนินคดีกับพลเรือนต่อศาลทหาร อย่างไรก็ตามคำสั่งนี้มีผลใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำความผิดที่ถูกล่าหว่าเกิดขึ้นในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2560 หรือหลังจากวันดังกล่าวเท่านั้น โดยไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับคดีในอดีตหรือคดีที่กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินคดี¹⁰ จากข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่กรมพระธรรมนูญ ณ วันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2560 ทั่วประเทศไทยมีคดีของพลเรือนจำนวน 369 คดีที่กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาโดยศาลทหาร

แห่งชาติใช้มาตรา 44 อีกครั้งหนึ่งเพื่อยกเว้นไม่ให้การก่อสร้างในเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามกฎหมายปกติ มาตรา 44 จึงมีผลขัดขวางชุมชนท้องถิ่นในอำเภอแม่สอดที่ได้รับผลกระทบจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและทำให้ชุมชนต้องหันมาใช้ในการฟ้องคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อคัดค้านโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

⁸ ข้อมูล ณ ปัจจุบัน ในปี 2561 มีคำสั่งหัวหน้าคสช. จำนวน 2 ฉบับ ในปี 2560 มีคำสั่งหัวหน้าคสช. จำนวน 54 ฉบับ ในปี 2559 มีคำสั่งหัวหน้าคสช. จำนวน 78 ฉบับ ในปี 2558 มีคำสั่งหัวหน้าคสช. จำนวน 48 ฉบับ ในปี 2557 มีคำสั่งหัวหน้าคสช. จำนวน 1 ฉบับ

⁹ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2559

¹⁰ ICJ, ‘ประเทศไทย: ICJ ยินดีกับคำสั่งยุติการดำเนินคดีกับพลเรือนในศาลทหารแต่รัฐบาลยังต้องดำเนินการอีกมาก’, 12 กันยายน 2559, <https://www.icj.org/thailand-icj-welcomes-order-phasing-out-prosecution-of-civilians-in-military-courts-but-government-must-do-much-more/>

9. นอกจากศาลยุติธรรมจะมีได้กระทำการทบทวนหรือเพิกถอนคำสั่งหัวหน้าคสช. เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้ ICCPR แล้ว ศาลยุติธรรมกลับรับรองความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งดังกล่าวครั้งแรกแล้วครั้งเล่า โดยเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีคำพิพากษายกฟ้องคำฟ้องของเยาวชนนักกิจกรรมจำนวน 13 รายที่กล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่รัฐใช้กำลัง¹¹เข้าสลายการชุมนุมโดยสงบที่ทางกลุ่มจัดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2558¹² ในคดีนี้ศาลพิพากษาว่าคำสั่งฉบับที่ 3¹³ สามารถจำกัดสิทธิในการชุมนุมโดยสงบซึ่งได้รับการคุ้มครองโดย ICCPR และรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวได้¹⁴ ในปัจจุบันคดีนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

การเพิ่มขึ้นของการใช้คำสั่งฉบับที่ 3¹⁵ ในการจำกัดเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

10. ระหว่างวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 และ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 คสช. ได้แจ้งความดำเนินคดีกับบุคคลที่ออกมาใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐานของตนอย่างน้อย 11 คดีต่อผู้ต้องหาจำนวน 74 ราย เทียบเท่ากับการดำเนินคดีผู้ต้องหาวันละหนึ่งรายหรือสัปดาห์ละหนึ่งคดี¹⁶
11. เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2560 บุคคลห้ารายถูกดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 จากการเข้าร่วมการประชุมวิชาการซึ่งจัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560¹⁷ โดยดร. ชยันต์ วรรธนนะภูติ เป็นหนึ่งในผู้ที่ถูกฟ้องฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 เนื่องจากเป็นผู้จัดงานประชุม ในขณะที่ผู้ต้องหาอีกสี่รายถูกฟ้องฐานติดป้าย “เวทีวิชาการ ไม่ใช่ค่ายทหาร” เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2561 ผู้ต้องหาทั้งห้ารายได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่ออัยการสูงสุดเพื่อให้ทำคำสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากการสั่งฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยปัจจุบันอัยการสูงสุดยังมีคำสั่งได้ออกมา¹⁸

¹¹ Prachatai English, ‘Court dismisses activists’ lawsuit against junta’, 30 ตุลาคม 2559, <https://prachatai.com/english/node/7443>

¹² การรวมตัวชุมนุมเกิดขึ้นเพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ถึงวันครบรอบ 1 ปีของการรัฐประหาร และเพื่อประท้วงการกระทำที่ถูกล่ามว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และสำนักนายกรัฐมนตรียกกำลังเข้าสลายการชุมนุม

¹³ ประชาไท, ‘ยกฟ้อง นักศึกษาเรียกร้องค่าเสียหายกรณีสลายการชุมนุม “ดูเวลา” หน้าหอศิลป์ปี 58’, (ภาษาไทย) 30 ตุลาคม 2560, <https://prachatai.com/journal/2017/10/73874>

¹⁴ ข้อ 21 ของ ICCPR

¹⁵ หากถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดฝ่าฝืน คำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁶ TLHR, ‘NCPO Human Rights Agenda: Prosecuting Dissent Skyrockets’, 9 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6303>

¹⁷ ดร.ชยันต์ วรรธนนะภูติ, ภัควดี วีระภาสพงษ์, ชัยพงษ์ สำเนียง, นลวิษ มะชัย, และธีรพล บัวงามแล้ว

¹⁸ TLHR, ‘เลื่อนครั้งที่ 7 อัยการยังไม่มีคำสั่งคดี “เวทีวิชาการไม่ใช่ค่ายทหาร”’, (ภาษาไทย) 2 มีนาคม 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6438>.

12. เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2561 มีรายงานที่เจ้าหน้าที่ทหารได้แจ้งความร้องทุกข์และตั้งข้อหาแก่นำกลุ่ม “เดินมิตรภาพ” จำนวนแปดรายซึ่งเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวสนับสนุนสิทธิทางด้านสิ่งแวดล้อมเรียกร้องให้เพิ่มคุณภาพบริการรักษาพยาบาล และสิทธิทางพลเมืองและทางการเมือง ในข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 สำหรับการกระทำที่ถูกละเมิดในข้อกล่าวหาได้แก่ การขายเสื้อยืดรณรงค์กิจกรรม การชักจูงให้ประชาชนลงชื่อสนับสนุนการเพิกถอนคำสั่ง คสช. และการปราศรัยด้านหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์¹⁹ โดยปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งฟ้องโดยพนักงานอัยการ²⁰ ทั้งนี้ แม้ว่าศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งว่ากิจกรรม “เดินมิตรภาพ” ดังกล่าวดำเนินการถูกต้องตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 (“พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ”) ก็ตาม²¹
13. เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 มีรายงานว่าในจังหวัดพะเยามีผู้ถูกตั้งข้อหาฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 รวมทั้งหมด 14 ราย ซึ่งมีเด็กและคนพิการรวมอยู่ด้วย โดยการกระทำที่ถูกละเมิดในข้อกล่าวหาได้แก่ การจัดกิจกรรมเดินระยะสั้นพร้อมกับถือป้ายข้อความสนับสนุนและให้กำลังใจกลุ่ม “เดิน

¹⁹ TLHR, ‘NCPO Human Rights Agenda: Prosecuting Dissent Skyrockets’, 9 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6303>

²⁰The Nation, ‘“We Walk” case postponed because prosecutors not ready’, 26 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30339717>

²¹ เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2561 มีรายงานที่ตำรวจเข้ายุติกิจกรรม “เดินมิตรภาพ” ซึ่งจะเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดขอนแก่น โดยอ้างว่ากิจกรรมดังกล่าวขัดต่อคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 ภายหลังจากกิจกรรมเข้าเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วจึงได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมต่อไป เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2561 หนึ่งในผู้จัดกิจกรรมยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองกลางกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2561 ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่ากิจกรรม “เดินมิตรภาพ” อยู่ในขอบเขตกฎหมาย อย่างไรก็ตามคำพิพากษาไม่ได้อ้างถึงการปรับใช้คำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษายืนตามศาลปกครองกลางและออกคำสั่งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและตำรวจภูธรอำนวยความสะดวกพร้อมทั้งรักษาความปลอดภัยให้กับกิจกรรม สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดู: The Nation, ‘“We Walk” rights march organizers sue police over alleged obstruction’, 23 มกราคม 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30336894>; Bangkok Post, ‘Top court protects ‘We Walk’ marchers’, 15 กุมภาพันธ์ 2561, <https://www.bangkokpost.com/news/politics/1412726/supreme-court-protects-we-walk-marchers>; The Nation, ‘“We Walk” case postponed because prosecutors not ready’, 26 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30339717>

มิตรภาพ”²² ต่อมาในวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2561 เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งว่าจะไม่มีการดำเนินคดีแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันคดีนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งฟ้องโดยพนักงานอัยการ²³

14. เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 มีรายงานว่านักกิจกรรมจำนวน 39 ราย ที่ชุมนุม ณ กรุงเทพมหานครเพื่อเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ได้ถูกตั้งข้อหาฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 และมาตรา 7²⁴ ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ²⁵ ผู้ต้องหาสองรายให้การรับสารภาพทุกข้อกล่าวหาและในเวลาต่อมาเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2561 ทั้งสองต้องคำพิพากษาลงโทษปรับเป็นจำนวนเงิน 6,000 บาท (191 ดอลลาร์สหรัฐ) ลดเหลือ 3,000 บาท (96 ดอลลาร์สหรัฐ) และลงโทษจำคุก 12 วัน ลดเหลือ 6 วันโดยให้รอการลงโทษหนึ่งปี²⁶ ผู้ต้องหาอีกเก้ารายจากผู้ต้องหาจำนวนทั้งหมด 39 ราย ถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญาสำหรับความผิดฐานปลุกปั่นให้ขัดขืนอำนาจรัฐ²⁷ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2561 พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องนักกิจกรรม 24 รายจากจำนวนทั้งหมด 39 ราย²⁸ เพราะเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ ปัจจุบันคดีนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาโดยอัยการสูงสุด²⁹

²² The Nation, ‘Minor among villagers facing charges over 500-meter march in support of We Walk’, 7 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30338249>

²³ TLHR, ‘ตำรวจถอนการฝากขัง – มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องคดีชาวบ้าน “We walk ดอยเทวดา”’, (ภาษาไทย) 7 มีนาคม 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6489>

²⁴ มาตรา 7 บัญญัติห้ามมิให้จัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากจากพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป ฯลฯ

²⁵ Khaosod English, ‘Junta Orders Pro-Democracy Leaders Charged With Inciting Rebellion’, 30 มกราคม 2561, <http://www.khaosodenglish.com/politics/2561/01/30/junta-orders-pro-democracy-leaders-charged-inciting-rebellion/>; The Nation, ‘Junta slaps dozens with lawsuits to quell dissent’, 1 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/politics/30337650>

²⁶ การรอการลงโทษทำให้จำเลยไม่ต้องรับโทษจำคุก หากจำเลยไม่กระทำความผิดในข้อหาเดิมซ้ำอีกภายในหนึ่งปี

²⁷ Prachatai English, ‘Junta files more charges against pro-election MBK 39’, 7 กุมภาพันธ์ 2561, <https://prachatai.com/english/node/7618>; The Nation, ‘MBK 39 activists object to sedition charges over public speeches’, 8 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/politics/30338305>; TLHR, ‘MBK39 เข้ารับทราบข้อหา ทั้ง 2 ศาลสั่งปล่อยตัวทั้งหมด’, (ภาษาไทย) 8 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6289>; TLHR, ‘ตร.ให้ประกัน 4 ผู้ต้องหาคดี MBK39 รายละ 1 แสน แต่คุมตัว ‘โรม’ ไปขอนแก่นต่อคดี ‘พูดเพื่อเสรีภาพ’’, (ภาษาไทย) 11 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6336>

²⁸ Post Today, ‘อัยการไม่ฟ้อง 24 ผู้ชุมนุมอยากเลือกตั้งไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ’, (ภาษาไทย) 10 มีนาคม 2561, <https://www.posttoday.com/politic/news/544016>

²⁹ คำสั่งของพนักงานอัยการอ้างถึงบทบัญญัติในมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ความว่า “ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมี

15. เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 พันเอกบุรินทร์ ทองประไพ เจ้าหน้าที่ คสช. ได้เข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อแกนนำการชุมนุมจำนวน 7 ราย และผู้เข้าร่วมการชุมนุมจำนวน 43 ราย ซึ่งร่วมชุมนุมบริเวณใกล้อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561³⁰ ต่อมาเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 แกนนำทั้ง 7 รายถูกตั้งข้อหาฐานละเมิดมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา และฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3³¹ เมื่อวันที่ 8 และ 14 มีนาคม พ.ศ. 2561 ผู้ชุมนุมจำนวน 42 คนถูกตั้งข้อหาฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3³²
16. เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2561 นักศึกษานักกิจกรรมจำนวน 4 รายและชาวบ้านจำนวน 2 ราย ซึ่งเข้าร่วมการชุมนุมสนับสนุนการเลือกตั้งที่หน้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ถูกตั้งข้อหาฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 ภายหลังจากอัยการทหารแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดี³³
17. เมื่อวันที่ 15 และ 19 มีนาคม พ.ศ. 2561 มีผู้ถูกตั้งข้อหาฐานฝ่าฝืนคำสั่งฉบับที่ 3 จำนวน 3 ราย เนื่องจากจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งที่เมืองพัทยา³⁴

การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม การบังคับบุคคลให้สูญหาย และการทรมาน

18. ICJ TLHR และ CrCF ยังคงมีความกังวลว่าแม้ประเทศไทยจะได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ³⁵ แต่ยังคงประสบความล้มเหลวในการดำเนินการให้การทรมาน การประทุษร้ายหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (“การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ”) และการบังคับบุคคลให้สูญหาย เป็นความผิดอาญาอย่างสมบูรณ์ภายใต้กฎหมายภายในของประเทศ นอกจากนี้ก็ยังไม่มีการ

ผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้”

³⁰ Khaosod English, ‘Junta Files 50 Charges Over Election Protest’, 15 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.khaosodenglish.com/politics/2561/02/15/junta-files-50-charges-election-protest/>

³¹ The Standard, ‘ศาลยกคำร้องฝากขัง สั่งปล่อยตัว 4 แกนนำชุมนุมอยากเลือกตั้ง 10 ก.พ.’, (ภาษาไทย) 22 กุมภาพันธ์ 2561, <https://thestandard.co/court-detained-mbk39/>

³² นักกิจกรรม 1 รายไม่ถูกฟ้องเนื่องจากมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่ทหารได้ดำเนินการถอนฟ้อง สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมโปรดดู: TLHR, ‘ตำรวจแจ้งข้อหาขัดคำสั่งหัวหน้า คสช.3/58 คนอยากเลือกตั้ง(RDN50) นัดส่งอัยการ 27 มีนา ฯ’, (ภาษาไทย) 8 มีนาคม 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6500>

³³ Prachatai English, ‘6 pro-election protesters in Chiang Mai accused of violating junta’s order’, 21 กุมภาพันธ์ 2561, <https://prachatai.com/english/node/7636>; TLHR, ‘คนอยากเลือกตั้ง มข. รับทราบข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งหัวหน้า คสช.’, (ภาษาไทย) 21 มีนาคม 2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6590>

³⁴ TLHR, ‘ตำรวจพัทยาแจ้งข้อหาคนอยากเลือกตั้งเพิ่มอีก 4 ราย โพสต์โพสท์ “ถือเป็นคนตีเกียรติยศ”’, (ภาษาไทย) 19/03/2561, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=6547>

³⁵ ย่อหน้า 22 ของข้อเสนอแนะโดยสรุป

นำตัวผู้ที่กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นและผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในข้อหาสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมมาลงโทษ รัฐบาลยังคงประสบความสำเร็จในการสอบสวนข้อกล่าวหาที่ว่ามีการกระทำความผิด การบังคับบุคคลให้สูญหาย และการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวดเร็ว อย่างอิสระ และเป็นกลาง หรือแม้ในกรณีที่มีการสอบสวนการกระทำความผิดข้างต้น ก็ไม่มีการแจ้งญาติของผู้เสียหายให้ทราบถึงความคืบหน้าในการสอบสวนดังกล่าว อีกทั้งบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการกระทำความผิดเช่นว่าต้องเผชิญกับการถูกคุกคามและการตอบโต้เอาคืน

ข้อกล่าวหาว่ามีการกระทำการทรมานและการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณในวงกว้าง

19. ไม่มีการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศที่กำหนดให้การทรมาน การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดอาญา ในขณะการทบทวนโดยคณะกรรมการ คณะผู้แทนไทย ได้ยืนยันว่าร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... (“ร่าง พ.ร.บ.”) ได้ถูกเสนอขึ้นสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (“สนช.”) ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศไทยแล้ว โดยสนช.ได้ “ขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนร่าง พ.ร.บ.³⁶ หากแต่มีได้ระบุดูรอบเวลาที่แน่ชัดสำหรับการทบทวน³⁷ หรือกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายเพื่อผูกพันให้คณะรัฐมนตรีต้องทบทวนภายในกำหนด การกระทำของ สนช. จึงเทียบได้กับการประวิงการผ่านร่างกฎหมายฉบับนี้ออกไปอย่างไม่มีกำหนด³⁸

³⁶ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 119, การพิจารณารายงานของรัฐสมาชิกภายใต้ข้อ 40 ของ ICCPR – รายงานประเทศไทยตามวาระฉบับที่สอง (ต่อเนื่อง), CCPR/C/SR.3350, 22 มีนาคม 2559, ย่อหน้า 5

³⁷ โปรตดู ICJ และ TLHR, ‘Joint submission to the UN Committee against Torture’, 29 มกราคม 2561, ย่อหน้า 22-32, <https://www.icj.org/un-committee-against-torture-icj-and-tlhrs-joint-submission-on-thailand/>; Khaosod English, ‘Anti-torture bill not quashed, senior justice official says’, 2 มีนาคม 2559, <http://www.khaosodenglish.com/politics /2559/03/02/anti-torture-bill-not-quashed-senior-justice-official-says/>

³⁸ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2559, ICJ และองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International - AI) เสนอข้อเสนอแนะต่อกระทรวงยุติธรรมเพื่อเรียกร้องให้มีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างพ.ร.บ.ก่อนที่จะได้รับการบัญญัติให้เป็นกฎหมาย ในประเด็นดังต่อไปนี้

“(i) การขาดองค์ประกอบสำคัญของอาชญากรรมการทรมานและการบังคับบุคคลให้หายสาบสูญที่สอดคล้องกับนิยามตามกฎหมายระหว่างประเทศ

(ii) การขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ)

(iii) การขาดบทบัญญัติเรื่องการไม่รับฟังคำให้การหรือข้อมูลที่ได้จากการทรมาน การกระทำที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้หายสาบสูญ เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

(iv) การขาดบทบัญญัติที่กำหนดรูปแบบการรับผิดชอบต่ออาชญากรรมที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัติ ฯ และ

20. ภายหลังจากกระทรวงยุติธรรมแก้ไขเพิ่มเติมร่างพ.ร.บ.เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2561 ต่อมาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2561 ICJ และองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International - AI) จึงส่งจดหมายเปิดผนึกไปยังกระทรวงยุติธรรมแสดงความกังวลต่อการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้
- ก. มีการยกเลิกบทบัญญัติที่ป้องกันการห้ามอย่างเด็ดขาดมิให้กระทำการทรมานและบังคับบุคคลให้สูญหายไม่ว่าในกรณีใด แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินก็ตาม
 - ข. มีการยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดห้ามมิให้มีการผลักดันกลับตามอำเภอใจ (refoulement) และ
 - ค. มีการยกเลิกความรับผิดของผู้บัญชาการและผู้บังคับบัญชาอื่นๆ มิให้มีความรับผิดทางอาญาสำหรับกรณีที่มีผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการทรมาน ในส่วนของกรณีการกระทำ ความผิดฐานบังคับบุคคลให้สูญหายนั้นมีการจำกัดความรับผิดทางอาญาให้เฉพาะผู้บังคับบัญชาที่ได้บังคับบัญชากระทำความผิดฐานบังคับบุคคลให้หายสาบสูญเท่านั้นที่ต้องรับผิด³⁹
21. ICJ TLHR และ CrCF ยังมีความกังวลอย่างยิ่งต่อการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพ.ร.บ.ฉบับล่าสุด เพราะหากร่างพ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวผ่านเป็นกฎหมายจะเป็นการวางรากฐานและกำหนดทิศทางที่ผิดพลาดให้กับประเทศไทยในการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ ICCPR อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other, Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT) และ อนุสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance - ICPPED)

(v) ข้อบกพร่องเกี่ยวกับหลักประกันเพื่อป้องกันการทรมาน การประตบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการบังคับบุคคลให้หายสาบสูญ” โปรดดู ICJ และ AI, ‘Thailand: ICJ, Amnesty advise changes to proposed legislation on torture and enforced disappearances’, 23 พฤศจิกายน 2559, <https://www.icj.org/thailand-icj-amnesty-advise-changes-to-proposed-legislation-on-torture-and-enforced-disappearances/>

³⁹ ICJ และ AI, ‘Amendments to the Draft Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act’, 12 มีนาคม 2561, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2561/03/Thailand-Amendments-to-Prevention-and-Suppression-of-Torture-2561-ENG.pdf>; และ ICJ, ‘Thailand: ICJ marks 14th year anniversary of the enforced disappearance of Somchai Neelapaijit’, 13 มีนาคม 2561, <https://www.icj.org/thailand-icj-marks-14th-year-anniversary-of-the-enforced-disappearance-of-somchai-neelapaijit/>

22. เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2560 นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 131/2560 (“คณะกรรมการตามคำสั่งที่ 131”)⁴⁰ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ และประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่จากกระทรวงต่าง ๆ 18 คน⁴¹ รวมถึงจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (“กอ.รมน.”) และกรมสอบสวนคดีพิเศษ (“DSI”) หน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเพื่อป้องกันมิให้เกิดการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย และมีอำนาจในการตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือเยียวยาให้เป็นไปตาม CAT และ ICPPED⁴²
23. เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2560 คณะกรรมการตามคำสั่งที่ 131 ได้แถลงว่าคณะกรรมการจะดำเนินการพิจารณากรณีเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย ทั้งกรณีที่สิ้นสุดไปแล้ว กรณีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา และกรณีใหม่ รวมถึง 82 กรณีที่รายงานต่อคณะทำงานเรื่องการสูญหายโดยถูกบังคับหรือไม่สมัครใจแห่งสหประชาชาติ คดีของนายสมชาย นีละไพจิตร และคดีของนายพลอะลี “บิลลี” รีกจงเจริญ⁴³ ในวันเดียวกันนั้น อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมกล่าวว่ากรมคุ้มครองสิทธิ ฯ ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมาน 37 กรณี และพิจารณาเรื่องยุติแล้ว 12 กรณี⁴⁴
24. ICJ TLHR และ CrCF ชื่นชมในความพยายามของรัฐบาลในการปราบปรามการกระทำทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย อย่างไรก็ตาม ยังไม่เป็นที่ประจักษ์ว่าการทำงานของคณะกรรมการตามคำสั่งที่ 131 ในการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของประเทศไทยจะเกิดผลมากน้อยเพียงใด และยังไม่เป็นที่ประจักษ์ว่าคณะกรรมการจะอาศัยกรอบกฎหมายในประเทศและ/หรือกรอบกฎหมายระหว่างประเทศใดในการดำเนินงาน ในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้

⁴⁰ คณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ

⁴¹ สำนักงานอัยการสูงสุด คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข

⁴² คณะกรรมการตามคำสั่งฉบับที่ 131 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็นดังต่อไปนี้ (i) คณะอนุกรรมการติดตามและตรวจสอบกรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ โดยมีอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นประธาน (ii) คณะอนุกรรมการเยียวยากรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญ โดยมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และ (iii) คณะอนุกรรมการป้องกันการกระทำทรมานและการบังคับให้หายสาบสูญ โดยมีศาสตราจารย์ด้านนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นประธาน

⁴³ Komchadluek, ‘ไทยไม่ละเลยคดี “อุ้มหาย ซ้อมทรมาน”สาบสูญ 82 ราย’, (ภาษาไทย) 26 มิถุนายน 2559, <http://www.komchadluek.net/news/regional/284642>

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน

การทรมาน การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดอาญา⁴⁵ ในอีกประการหนึ่ง กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการตามคำสั่งที่ 131 ไม่ปรากฏว่ามีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์และพยานจากการถูกคุกคามหรือตอบโต้เอาคืน องค์กรของเราจึงมีความห่วงกังวลว่าสมาชิกของคณะกรรมการตามคำสั่งที่ 131 ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติงานภายใต้หน่วยงานพลเรือนที่มีความเป็นอิสระ และการจัดตั้งคณะกรรมการนี้อาจเป็นเพียงการเบี่ยงเบนความสนใจจากการพยายามผ่านร่างกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาสำหรับการทรมาน การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย⁴⁶

25. นอกจากนี้ สมาชิกครอบครัวของนายสมชาย นีละไพจิตร กล่าวกับ ICJ ว่า จนถึงปัจจุบันนอกจากการได้รับหนังสือจากทางราชการแจ้งให้ครอบครัวส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้กับ DSI แล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ได้แจ้งถึงความคืบหน้าของคดีแต่อย่างใด เช่นเดียวกันกับภรรยาของนายบิลลี่ นางสาวพินนภา พุกษาพรณ ซึ่งกล่าวกับ ICJ ว่า ทั้งตัวเธอและมารดาของบิลลี่ต่างไม่เคยได้รับแจ้งถึงความคืบหน้าของคดีจากหน่วยงานแต่อย่างใด
26. ICJ TLHR และ CrCF ยังกังวลเกี่ยวกับการขาดการรายงานต่อสาธารณชนเกี่ยวกับความคืบหน้าการสอบสวนกรณีต่าง ๆ ที่ถูกโอนสู่การพิจารณาของคณะกรรมการตามคำสั่งที่ 131

การควบคุมตัวโดยไม่ให้ติดต่อโลกภายนอก (Incommunicado detention)

27. องค์กรของเรากังวลว่า แม้ประเทศไทยจะได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ⁴⁷ แต่ก็ยังไม่มีมีการดำเนินการแก้ไขกฎอัยการศึก พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และคำสั่งฉบับที่ 3 จึงยังคงมีประชาชนที่ถูกควบคุมตัวโดยไม่ให้ติดต่อกับโลกภายนอกซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับดังกล่าว
28. เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2560 เจ้าหน้าที่ทหารจับกุมนายประเวศ ประภานุกุล ทนายความสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งยึดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของเขาไว้ โดยอ้างอำนาจในการจับกุมและตรวจค้นภายใต้คำสั่งฉบับที่ 3 ภายหลังจากจับกุมไม่มีบุคคลใดทราบถึงสถานที่ที่นายประเวศถูกคุมขัง

⁴⁵ ICJ, AI, ฮิวแมนไรท์วอตช์ (Human Rights Watch - HRW), สหพันธ์เพื่อสิทธิมนุษยชนสากล (The International Federation for Human Rights - FIDH), TLHR และ CrCF, 'Open Letter to the Thai government, "International Day of the Victims of Enforced Disappearances"', 30 สิงหาคม 2559, หน้า 3, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2559/08/Thailand-ED-Day-letter-Advocacy-open-letters-2559-ENG.pdf>

⁴⁶ Khaosod English, 'New Torture Committee treated with Skepticism, Criticism', 28 มิถุนายน 2559, <http://www.khaosodenglish.com/politics/2559/06/28/new-anti-torture-committee-greeted-skepticism-criticism/>

⁴⁷ ย่อหน้า 22(d) ของข้อเสนอแนะโดยสรุป

จนกระทั่งบ่ายของวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เมื่อนายประเวศได้แจ้งให้ทนายความของตนทราบว่าถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำชั่วคราว แขวงถนนนครชัยศรี⁴⁸ ในพื้นที่มณฑลทหารบกที่ 11 กรุงเทพมหานคร⁴⁹

29. เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2560 นายเอกชัย หงส์กังวาน นักกิจกรรมสนับสนุนประชาธิปไตยแจ้งให้ทนายความทราบว่าภายหลังจากที่ตนได้เขียนข้อความออนไลน์ว่า “26 นี้ผมจะสวมเสื้อแดงและจะทำในสิ่งที่ใครคาดไม่ถึง” ซึ่งเป็นวันพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ นายเอกชัยแจ้งว่าพบเจ้าหน้าที่ทหารที่หน้าบ้านของตนในกรุงเทพฯ และอ้างว่าเจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาถามตนว่าจะเดินทางไปพักสักสองสามวันที่รีสอร์ทแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี หรือจะไปค่ายทหารสักแห่งซึ่งไม่ได้บอกเวลาที่ใด นายเอกชัย หงส์กังวานจึงเลือกเดินทางไปจังหวัดกาญจนบุรี สถานที่ที่เขาถูกคุมขังโดยถูกตัดขาดไม่ให้ติดต่อกับโลกภายนอก จนกระทั่งเดินทางกลับบ้านเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2560⁵⁰

จังหวัดชายแดนภาคใต้⁵¹

30. ICJ TLHR และ CrCF กังวลว่าแม้ประเทศไทยจะได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ⁵² แต่ก็ยังคงมีรายงานการทรมาน การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมปรากฏ

⁴⁸ ICJ และ HRW, ‘Open letter to the Permanent Mission of Thailand to the United Nations in Geneva re: Nakhon Chaisri facility’, 24 พฤศจิกายน 2015, <https://www.icj.org/wpcontent/uploads/2015/11/Thailand-Detention-Advocacy-OpenLetter-2015-ENG.pdf>

⁴⁹ ภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว นายประเวศถูกตั้งข้อหา 10 ข้อหาในความผิดร้ายแรงนั้นคือความผิดฐานหมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์ ภายใต้มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา และ 3 ข้อหาในความผิดฐานยุยงปลุกปั่น ภายใต้มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา และตามมาตรา 14(3) พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดู: ICJ, ‘ประเทศไทย: ยุติการคุมขังบุคคลตามอำเภอใจในสถานคุมขังที่ไม่เป็นทางการโดยทันที’, 4 พฤษภาคม 2559, <https://www.icj.org/thailand-immediately-end-the-practice-of-arbitrarily-detaining-persons-in-unofficial-places-of-detention/>; TLHR, ‘ไม่ใช่ทนาย ไม่ใช่การ ไม่ยอมรับอำนาจศาล : ทนายประเวศแกล้งคดี 112’, 18 กันยายน 2559, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=5191>

⁵⁰ TLHR, ‘Statement Demanding the immediate release of Ekkachai Hongkangwan from unlawful custody’, 25 ตุลาคม 2559, <http://www.tlhr2014.com/th/?p=5551>

⁵¹ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา (อำเภอเทพา อำเภอบางบาล อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอจะนะ) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบด้วยชาวไทยเชื้อสายมาเลย์มุสลิม ในปีพ.ศ. 2547 นั้นได้เกิดเหตุการณ์ซึ่งเป็นชนวนให้กลุ่มต่อต้านที่คัดค้านการผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยปะทุขึ้นกลายเป็นขบวนการก่อความไม่สงบติดอาวุธ โดยตลอดระยะเวลาความไม่สงบดังกล่าวได้คร่าชีวิตคนไปกว่า 6000 คน

⁵² ย่อหน้า 22 (a) ของข้อเสนอแนะโดยสรุป

อย่างต่อเนื่องในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (“จชต.”) ประกอบกับการสอบสวนข้อร้องเรียนและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเป็นไปอย่างล่าช้า

31. สำหรับกรณีการทรมานและการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ ศูนย์ทนายความมุสลิม (Muslim Attorney Centre - MAC) แจ้ง ICJ ว่าทางศูนย์ฯได้รับแจ้งข้อร้องเรียน ในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 27 กรณี ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 54 กรณี ในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 16 กรณี⁵³ จากข้อมูลซึ่งถูกบันทึกเมื่อปี พ.ศ. 2560 CrCF กลุ่มด้วยใจ และองค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชนปัตตานี (Patani Human Rights Organization - HAP) ได้รวบรวมกรณีร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมานและการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณได้จำนวน 30 กรณี โดย 15 กรณีเป็นข้อร้องเรียนของกรณีที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2560
32. สำหรับกรณีการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2560 กลุ่มด้วยใจ บันทึกข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมในพื้นที่จชต.ได้ทั้งหมด 219 กรณี⁵⁴ โดย 12 กรณีเป็นข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2560 เฉพาะในจังหวัดยะลาเพียงแห่งเดียว ⁵⁵
33. ในกรณีส่วนใหญ่ที่มีการทรมาน การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม รวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายและ/หรือครอบครัวได้รับความช่วยเหลือเยียวยาในรูปของเงินค่าสินไหมทดแทนนั้นยังไม่ปรากฏว่ามีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย
34. CrCF ได้เก็บรวบรวมข้อมูลและพบว่าแม้จะมีผู้ที่อ้างว่ารอดชีวิตจากการทรมานและการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 ราย ที่ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดก็ตาม แม้กระนั้น การพิจารณาคดีในชั้นศาลก็กินเวลากว่าหกถึงแปดปีถึงจะมีคำพิพากษา และยังไม่สามารถนำตัวผู้ใดมาลงโทษสำหรับการกระทำผิดตามข้อกล่าวหาได้⁵⁶ ในกรณีคล้ายกันเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ศาลจังหวัดปัตตานีมีคำพิพากษาให้กองทัพบกและสำนักนายกรัฐมนตรีจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนจำนวน 7,176,500 บาท (229,930 ดอลลาร์สหรัฐ) ให้กับชาวบ้านห้าคนที่ถูกยิงโดยทหารพรานจนได้รับบาดเจ็บ ขณะกำลังเดินทางไปร่วมงานศพ โดยเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2555⁵⁷ และในเหตุการณ์เดียวกันนี้มีชาวบ้านอีกสี่คนเสียชีวิตโดยไม่

⁵³ ข้อมูล ณ วันที่ 12 มีนาคม 2561

⁵⁴ กลุ่มด้วยใจ, ‘รายงานการสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ 2559-2560’, หน้า 23.

⁵⁵ ข้อมูล ณ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2561

⁵⁶ สัมภาษณ์ทนายความจาก CrCF ซึ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่ชาวบ้านในการดำเนินคดีทางแพ่งเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2561

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน

ปรากฏว่ามีผู้ใดถูกตั้งข้อหาดำเนินคดีสำหรับความสูญเสียที่เกิดขึ้น แม้ว่าครอบครัวของผู้เสียชีวิตจะได้รับค่าสินไหมทดแทนก็ตาม⁵⁸

35. เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) มีมติเห็นชอบในการจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนจำนวนประมาณ 1 ล้านบาท (31,900 ดอลลาร์สหรัฐ) ต่อครอบครัว ให้กับครอบครัวของผู้เสียหายทั้ง 17 คนที่เสียชีวิตจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557⁵⁹ ทั้งนี้ ในบรรดาผู้เสียหายนั้นรวมถึงครอบครัวของนายมะกอแข็ง ลาแซ ซึ่งถูกยิงเสียชีวิตโดยทหารพรานเมื่อปีพ.ศ. 2555 โดยภายหลังการไต่สวนการตายของนายมะกอแข็ง ลาแซ ศาลจังหวัดยะลา มีคำสั่งว่าพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะสามารถรับฟังได้ว่านายมะกอแข็งยังต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ จึงสร้างความเคลือบแคลงในข้อกล่าวอ้างที่ทหารพรานยกขึ้นว่าได้ใช้ปืนยิงเพื่อป้องกันตนเอง⁶⁰ บรรดาครอบครัวที่ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนยังรวมถึงครอบครัวของนายคอลิด สาแม็ง นายมะดารี แม่เราะ นายซัดดัม วานู และนายสุโฮมี เซ็น ผู้เสียหายสี่คนซึ่งถูกกองกำลังรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ยิงเสียชีวิต เหตุเพราะว่าการเชื่อมโยงผู้เสียหายทั้งสี่คนเข้ากับกลุ่มผู้ต้องสงสัยที่ก่อความไม่สงบเมื่อปี พ.ศ. 2558 ภายหลังการไต่สวนการตายของทั้งสี่ ศาลจังหวัดปัตตานี มีคำสั่งว่าผู้ตายถูกยิงเข้าจากด้านหลัง จึงสร้างความเคลือบแคลงในข้อกล่าวอ้างที่ทหารพรานยกขึ้นว่าใช้ปืนยิงเพื่อป้องกันตนเองอีกเช่นกัน⁶¹ โดยจวบจนปัจจุบันยังไม่มี การนำตัวผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์ข้างต้นมาลงโทษตามกฎหมาย

⁵⁸ โปรตดู, CrCF, ‘ศาลปัตตานีมีคำสั่ง 4 ศพ บุโละบูโย เสียชีวิตจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหาร’, (ภาษาไทย) 1 สิงหาคม พ.ศ. 2556, <https://voicefromthais.wordpress.com/2013/08/01/%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%84%E0%B8%B3%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%87-4%-E0%B8%A8%E0%B8%9E%-E0%B8%9B/>

⁵⁹ ไทยรัฐ, ‘เคาะ 21 ล้าน จ่ายเยียวยา 17 ราย เสียชีวิตจากการกระทำ จนท.จ.ชายแดนใต้’, (ภาษาไทย) 11 ตุลาคม 2560, <https://www.thairath.co.th/content/1095967>

⁶⁰ มูลนิธิผสานวัฒนธรรม, ‘25 ม.ค. 25 ศาลจังหวัดยะลามีคำสั่งพร้อมคดีที่โอนมาจากศาลปกครองสงขลา คดีมารดาของผู้ตาย ฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายจากกองทัพและสำนักนายกรัฐมนตรี กรณีนายมะกอแข็ง ลาแซ ถูกเจ้าหน้าที่ทหารยิงเสียชีวิตเมื่อปี 2555’, (ภาษาไทย) 20 มกราคม 2559, <https://voicefromthais.wordpress.com/2013/01/20/25-%E0%B8%A1%E0%B8%84-25%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%A2%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%9E%E0%B8%A3/>

⁶¹ ไทยพีบีเอส, ‘ศาลจังหวัดปัตตานี อ่านคำสั่งไต่สวนการตาย 4 ศพ บ้านโตะซูด ทุ่งยางแดง ถูกยิงจากด้านหลังจากปฏิบัติการ จนท.’, (ภาษาไทย) 14 กันยายน 2016, <http://news.thaipbs.or.th/content/255772>

36. ICJ TLHR และ CrCF ยังคงกังวลต่อการประตบัตต่อผู้ถูกคุมขังและการอนุญาตให้ผู้ถูกคุมขังติดต่อครอบครัวและเข้าถึงทนายความขณะถูกคุมขังในสถานที่ของฝ่ายทหาร เมื่อปี พ.ศ. 2560 CrCF กลุ่มด้วยใจ และ HAP สัมภาษณ์บุคคลกว่า 50 รายซึ่งเป็นครอบครัวของผู้ถูกคุมขังซึ่งต่างให้ข้อมูลโดยอ้างว่าเจ้าหน้าที่ทหารใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการบังคับให้สารภาพ อาทิจ้างผู้ถูกคุมขังว่าจะได้รับการปล่อยตัวภายในสามวันถึงหนึ่งอาทิตย์หากให้การรับสารภาพ หรือถ้าไม่ให้ความร่วมมือจะถูกคุมขังและไม่ได้รับอนุญาตให้พบครอบครัว จำกัดเวลาที่ให้ครอบครัวเข้าเยี่ยมเพียงไม่กี่นาทีหรือสั้นกว่านั้น หากผู้ถูกคุมขังไม่ให้ความร่วมมือ และขัดขวางไม่ให้ผู้ถูกคุมขังสื่อสารใด ๆ กับครอบครัวระหว่างการเข้าเยี่ยม CrCF อ้างเช่นเดียวกันว่า บางครั้งผู้ถูกคุมขังจะถูกปฏิเสธไม่ให้ติดต่อทนายความ และในบางครั้งผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวจากการคุมขังจะถูกจับกุมอีกครั้งหนึ่งโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายการศึก ทำให้ประชาชนในพื้นที่หวาดกลัวและไม่ไว้วางใจกองกำลังที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

พบการคุมคามและการตอบโต้เอาคืนต่อบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อรายงานกรณีที่มีข้อกล่าวหาการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย และการบังคับบุคคลให้สูญหาย

37. แม้ว่ารัฐบาลจะได้รับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ให้ดำเนินการเพื่อทำให้มั่นใจว่าการสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทรมาน การบังคับให้สูญหายและการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม⁶²จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว อย่างอิสระ และเป็นกลาง แต่ยังคงพบว่าบรรดานักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้เสียหาย และครอบครัว จะต้องเผชิญกับการใช้กระบวนการยุติธรรมเพื่อคุกคาม ตอบโต้และข่มขู่ เพราะพวกเขาทำหน้าที่รายงานกรณีที่มีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทรมาน การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย⁶³

⁶² ย่อหน้า 22(a) ของข้อเสนอแนะโดยสรุป

⁶³ โปรดดู ย่อหน้า 35 คณะกรรมการมีคำแถลงสำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 คำสั่งที่ 3/2558 และการจำกัดสิทธิภายใต้มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ความว่า “คณะกรรมการกังวลต่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยเฉพาะฐานความผิดหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา โดยมีการใช้ฐานความผิดหมิ่นประมาทต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว และบุคคลต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายที่อ้างถึงข้างต้น และกังวลต่อกรณีที่ได้รับรายงานว่ามีกรยับยั้งการอภิปรายและการรณรงค์หาเสียงด้วยการดำเนินคดีฐานหมิ่นประมาททางอาญาต่อบุคคลต่าง ๆ ในช่วงที่มีการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อปี พ.ศ. 2559 (มาตรา 19 และ 25)” เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2561 ศาลจังหวัดพระโขนงมีคำพิพากษาว่านายอานดี ฮอลล์ นักสิทธิแรงงาน ต้องชดใช้เงินค่าเสียหายจำนวน 10 ล้านบาท (ประมาณ 321,000 ดอลลาร์สหรัฐ) แก่บริษัท เนเชอรัลฟรุต จำกัด สำหรับคดีหมิ่นประมาททางแพ่งที่บริษัท ฯ ฟ้องนายอานดีหลังจากที่นายอานดีเปิดเผยรายงานในปี พ.ศ. 2556 รายงานดังกล่าวรวบรวมการกระทำละเมิดสิทธิแรงงานในสถานประกอบการของบริษัท ฯ นอกจากนั้นนายอานดียังถูกฟ้องในคดีหมิ่นประมาทอีกสามคดี โดยหนึ่งในคดีหมิ่นประมาททางอาญานั้นศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ในขณะที่ยังคงมีคดีหมิ่นประมาททางอาญาและคดีหมิ่นประมาททางแพ่งซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาลอีกสองคดี

38. เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ผู้อำนวยการ กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า มอบหมายให้ พันโท เศรษฐสิทธิ์ แก้วคุณเมือง เข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อนายอิสมาแอ เต๊ะ ผู้ก่อตั้ง HAP ในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายการ “นโยบาย by ประชาชน” ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องไทยพีบีเอสเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 โดยในรายการนายอิสมาแอ เต๊ะอธิบายว่าเจ้าหน้าที่ทหารทรมาณและกระทำการอื่นที่โหดร้ายทารุณต่อตนเมื่อปี พ.ศ. 2542 และในขณะที่ยังไม่มีผู้นำตัวเจ้าหน้าที่ความมั่นคงมาลงโทษตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งให้ กองทัพบกและกระทรวงกลาโหมจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวน 305,000 บาท (9,700 ดอลลาร์สหรัฐ) ให้กับนายอิสมาแอ เต๊ะ หลังจากที่เขาพบว่าอิสมาแอ เต๊ะ “ถูกทำร้ายร่างกาย” ระหว่างการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นระยะเวลา 9 วัน เกินกว่าที่กฎหมายการศึกษาให้อำนาจในการกักตัวไม่เกิน 7 วัน⁶⁴
39. เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561 ผู้อำนวยการ กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า มอบหมายให้ พันเอกหาญพล เพชรม่วง ดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อบรรณาธิการของเว็บไซต์ข่าว “Manager Online” ฐานกระทำความผิดตามมาตรา 328 ของประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 14(2) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยอ้างว่าการที่เว็บไซต์รายงานข่าว เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 กรณีที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการทรมานและการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณต่อผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในค่ายทหารนั้น เป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท กองทัพบกยังเรียกร้องค่าเสียหายจำนวน 10 ล้านบาท (320,000 ดอลลาร์สหรัฐ) จากเว็บไซต์ข่าวดังกล่าว⁶⁵
40. เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลล่างให้ลงโทษจำคุก นายอนุพงศ์ พันธชยางกูร อดีตกำนันในจังหวัดนราธิวาส ชายแดนภาคใต้ เป็นเวลา 1 ปี โดยเมื่อปี พ.ศ. 2554 เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีต่อนายอนุพงศ์ ในข้อหาแจ้งความเท็จว่ามี การกระทำการทรมานและการกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณของคณะพนักงานสอบสวน ซึ่งนายอนุพงศ์ กล่าวอ้างว่าตนถูกทรมานเพื่อให้รับสารภาพว่าตนมีส่วนร่วมในการปล้นฐานทัพนราธิวาสราช นครินทร์โดยใช้อาวุธและฆาตกรรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ นายอนุพงศ์ พันธชยางกูรแจ้งความร้องทุกข์ ดำเนินคดีพนักงานสอบสวนจำนวน 20 คน ภายหลังจากที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องนายอนุพงศ์ ทั้งสองข้อหาข้างต้นในข้อหาปล้นฐานทัพโดยใช้อาวุธและฆาตกรรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁶⁶

⁶⁴ ICJ, ‘ประเทศไทย: ยุติการร้องทุกข์ในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาแก่ผู้เสียหายจากการทรมานโดยทันที’, 15 กุมภาพันธ์ 2561, <https://www.icj.org/thailand-immediately-stop-criminal-defamation-complaint-against-torture-victim/>

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน; The Nation, ‘Army under fire for defamation lawsuits against media, rights group over torture’, 19 กุมภาพันธ์ 2561, <http://www.nationmultimedia.com/detail/national/30339163>

⁶⁶ Prachatai English, ‘Ex-kamnan from Deep South jailed for accusing police of torture’, 24 พฤศจิกายน 2559, <https://prachatai.com/english/node/7485>

41. เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 นางสาวอัญชญา ทิมมิหะนะ ผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มด้วยใจพบชายฉกรรจ์ แต่งชุดนอกเครื่องแบบซึ่งน่าจะเชื่อว่าเป็นเจ้าหน้าที่ทหารมาขอเข้าพบที่ร้านค้าของครอบครัวเธอและบอกห้ามไม่ให้เธอลองข้อความเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสื่อสังคมออนไลน์⁶⁷

ข้อเสนอแนะ

42. ICJ TLHR และ CrCF ขอเน้นย้ำว่าประเทศไทยควรปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากคณะกรรมการ โดยเฉพาะตามย่อหน้า 8 และย่อหน้า 22 ของข้อสังเกตโดยสรุป อย่างไม่ล่าช้า
43. องค์กรเราขอเสนอให้คณะกรรมการตามคำสั่งฉบับที่ 131 (i) กำหนดกรอบกฎหมายให้ชัดเจนสำหรับให้คณะกรรมการตามคำสั่งฉบับที่ 131 ใช้ปฏิบัติในการดำเนินการสอบสวนกรณีที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการกระทำความผิด การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย (ii) ประกันหลักความเป็นอิสระในการสอบสวนกรณีที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการกระทำความผิด การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย ทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ (iii) จัดตั้งกลไกคุ้มครองสิทธิของครอบครัวผู้เสียหายและบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหายอันเป็นผลจากการกระทำความผิด การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย
44. ICJ TLHR และ CrCF ขอเสนอให้ประเทศไทยจัดตั้งกลไกคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้เสียหาย และสมาชิกครอบครัว ที่ต้องเผชิญกับการคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรม การตอบโต้เอาคืน และการข่มขู่ จากการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรายงานกรณีที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการกระทำความผิด การกระทำอื่นที่โหดร้ายทารุณ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย และให้ประเทศไทยดำเนินการเพื่อประกันว่าผู้กระทำความผิดคุกคามและตอบโต้ดังกล่าวต้องถูกดำเนินคดี และหากศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดจริงจะต้องถูกลงโทษด้วยมาตรการที่เหมาะสม

⁶⁷ รายงานข้อมูลการติดต่อ (Communication) ของประเทศไทย, 'ภายใต้อำนาจหน้าที่ของผู้เสนอรายงานพิเศษด้านความรุนแรงต่อสตรี รวมทั้งสาเหตุและผลจากความรุนแรง; ผู้เสนอรายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิอันมีต่อเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก; ผู้เสนอรายงานพิเศษด้านสถานการณ์นักปกป้องสิทธิมนุษยชน; และคณะทำงานเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ', AL/THA 6/2559, 13 กันยายน 2559